

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

ANALYSIS OF RESEARCH RESULTS OF TEACHERS' PEDAGOGICAL EXPERIENCE IN DISTANCE EDUCATION CONDITIONS

У статті представлені результати дослідження, проведеного з метою аналізу та оцінки нового педагогічного досвіду викладачів, отриманого в умовах дистанційного навчання у період початку глобальної пандемії. За результатами анкетування виявлено, що більшість педагогів оцінюють цей період як більш складний у порівнянні з періодом традиційного навчання, але при цьому вважають набутий досвід позитивним і корисним для майбутнього. Педагоги відзначили, що їм довелося освоїти сучасні цифрові інструменти, придатні для дистанційного навчання (сервіси відеоконференцій та зв'язку, запис аудіо- та відеолекцій та інші), змінити подачу та трансформувати свої лекційні курси, методичні матеріали та весь допоміжний матеріал з метою успішного онлайн-викладання саме графічних дисциплін, а також по-новому поглянути на можливості соціальних мереж, месенджерів та системи електронного навчання Одеської державної академії будівництва та архітектури.

В даний час актуальним завданням є осмислення цього досвіду з метою усвідомлення його сутності, виявлення позитивних та негативних факторів, визначення найбільш ефективних технологій з точки зору викладання дисциплін викладачами та засвоєння матеріалу студентами, прогнозування можливих варіантів розвитку освітньої системи в рамках вже не протипандемічних заходів, а в період бойових дій та після закінчення воєнного стану в Україні. Цей досвід дуже став у нагоді викладачам нашої держави, тому що, незважаючи на умови сьогодні, у частині регіонів країни продовжується освітній цикл. Викладачам було запропоновано питання стосовно як їх психологічного стану за перший початковий період викладання онлайн, коли це не було накопичено певного досвіду у цьому напрямку, так і питання щодо досвіду, якості та досягнень студентів та безпосередньо самих викладачів у період дистанційного навчання. В оцінці ступеня освоєння студентами навчального матеріалу в умовах онлайн-навчання думки педагогів розійшлися. Більшість викладачів вважає, що студенти освоїли матеріал на тому ж рівні, як і в умовах стаціонарного навчання, або навіть краще; частина викладачів відзначила, що сталося зниження цього рівня. Необхідність забезпечення відповідної якості освіти вимагає пошуку шляхів вирішення проблем, що виникають у процесі дистанційного навчання в сучасних воєнних та післявоєнних умовах в Україні.

Ключові слова: освітні технології, онлайн-навчання, педагогічний досвід, якість освіти, ефективність викладання.

The article presents the results of a study that was conducted to analyze and evaluate the new pedagogical experience of teachers obtained in distance learning in the context of a global pandemic. According to the results of the survey, most teachers assess this period as more difficult than the period of traditional education, but they consider the experience gained as positive and useful for the future. The teachers noted the need to master modern digital tools suitable for distance learning (video conferencing and communication services, recording audio and video lectures, etc.), design and transform their lecture courses, methodological materials and all auxiliary materials for successful online learning. Teaching graphic disciplines, as well as a new look at the possibilities of social networks, instant messengers and the e-learning system of the Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture.

At present, an urgent task is to comprehend this experience in order to understand its essence, identify positive and negative factors, determine the most effective technologies in terms of teaching disciplines by teachers and assimilation of material by students, predicting possible options for the development of the education system within the framework of not anti-pandemic measures, but during hostilities and after the introduction of martial law in Ukraine. This experience was very useful for the teachers of our country, because, despite today's conditions, the educational cycle continues in some regions of the country.

Teachers were asked questions about their psychological state in the initial period of online learning, when they had not yet gained some experience in this area, and questions about the experience, quality and achievements of the students and teachers themselves during distance learning. The opinions of teachers differed in assessing the degree of assimilation of educational material by students in the context of online learning. Most teachers believe that students have mastered the material at the same level as in full-time study, or even better; some teachers noted a decrease in this level. The need to ensure the appropriate quality of education requires finding ways to solve problems that arise in the process of distance learning in modern military and post-war conditions in Ukraine.

Key words: educational technologies, online learning, pedagogical experience, quality of education, learning efficiency.

УДК 378.018:004.031.4
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/51.2.25>

Сидорова Н.В.,

канд. техн. наук, доцент,
доцент кафедри нарисної геометрії та інженерної графіки
Одеської державної академії будівництва та архітектури

Доценко Ю.В.,

канд. техн. наук,
доцент кафедри нарисної геометрії та інженерної графіки
Одеської державної академії будівництва та архітектури

Думанська В.В.,

канд. техн. наук,
доцент кафедри нарисної геометрії та інженерної графіки
Одеської державної академії будівництва та архітектури

Калінін О.О.,

канд. техн. наук, доцент,
доцент кафедри нарисної геометрії та інженерної графіки
Одеської державної академії будівництва та архітектури

Вступ. Повномасштабний перехід до дистанційної освіти у рамках протипандемічних заходів два роки тому став складним періодом для педагогічної спільноти всіх освітніх організацій, включаючи вищі навчальні заклади України. Винятковість ситуації, що склалася на той період часу, це відсутність взагалі або наявність мінімальних

навичок у більшості викладачів досвіду використання технологій дистанційного навчання, недостатність цифрових навичок та поінформованості як у викладачів, так і у студентів поставили під загрозу проведення повноцінного навчального процесу. Необхідність пристосування до нових нестандартних обставин передумовила приско-

рене освоєння та використання обома сторонами інноваційних освітніх технологій, а для викладачів це проходило в режимі 24/7 в період, коли безпосередньо проходить освітній процес.

В даний час актуальним завданням є осмислення цього досвіду з метою усвідомлення його сутності, виявлення позитивних та негативних факторів, визначення найбільш ефективних технологій з точки зору викладання дисциплін викладачами та засвоєння матеріалу студентами, прогнозування можливих варіантів розвитку освітньої системи в рамках вже не протипандемійних заходів, а в період бойових дій та після закінчення воєнного стану в Україні. Цей досвід дуже став у нагоді викладачам нашої держави тому що, незважаючи на умови сьогодні, у частині регіонів країни продовжується освітній цикл.

Ще допандемійного періоду авторами аналізувалися публікації, присвячені аналізу досвіду реалізації онлайн-навчання, складностям та необхідним умовам реалізації освітнього процесу у дистанційному форматі [1]. Однак велика кількість публікацій з'явилася відразу після переходу до загального дистанційного навчання в умовах самоізоляції навесні 2020 р. і особливо після послаблення цього періоду. В цих роботах аналізується досвід занурення у віддалений формат навчання, характеризуються складності, що супроводжували раптовий перехід на дистанційну освіту як технічної, так і технологічної властивостей [2; 3; 4]. Великий інтерес і в теоретичному, і практичному аспекті представляє робота М. Міллер, в якій автор обґрунтовує методологію використання цифрових технологій в освітньому процесі на основі результатів новітніх досліджень у галузі нейробіології та когнітивної психології [5].

Цілі, завдання та методи дослідження. Ця стаття висвітлює результати дослідження, що проводилося з метою аналізу та оцінки нового педагогічного досвіду викладачів, отриманого в умовах дистанційного навчання у період, починаючи з березня 2020 р.

Об'єкт дослідження: досвід викладачів, які забезпечують робочу програму навчальних дисциплін Нарисна геометрія та Інженерна графіка в Одеській державній академії будівництва та архітектури. Інтерес до даного питання визначається належністю до нього авторів дослідження та їх зацікавленістю у підвищенні якості освітнього процесу саме для графічних дисциплін, що в умовах онлайн-освіти зробити достатньо складно [6].

В опитуванні взяло участь 10 викладачів, з них 30% – це викладачі у віковій категорії 46–55 років, 30% мають вік 28–40 років, викладачі, старші 56 років – 40%. Більшість викладачів – жінки (60%). 30% педагогів мають стаж роботи понад 25 років, ще 50% педагогів – стаж 15-20 років.

Метод дослідження – опитування та анкетування під час проведення засідань кафедри. Більшість питань носила закритий характер, кілька питань припускали оцінку за заданою шкалою.

Дослідження було проведено у червні 2022 року за період II семестру 2021-2022 навчального року, коли заняття проводилися виключно у дистанційному форматі.

Аналіз і результати дослідження. У відповідях на перше запитання викладачам було запропоновано оцінити свій стан після завершення періоду дистанційного навчання за шкалою від 0 до 5, де відмітці 0 було присвоєно значення «Я відчуваю себе більш втомленим, ніж зазвичай наприкінці навчального року», відмітка 5 – «Я відчуваю себе повнішим сил, ніж зазвичай наприкінці навчального року», а середня позначка 3 означала «Я почуваюся приблизно так само, як зазвичай наприкінці навчального року».

Пік цієї діаграми припав на позначку 3, в таку кількість балів оцінили свій стан 40 % викладачів (рис. 1).

Таким чином, можна говорити про те, що загалом період дистанційного навчання для викладацького складу кафедри пройшов практично з такими ж трудовитратами, як і звичайний період. Тільки для 40 % викладачів семестр пройшов без зайвої

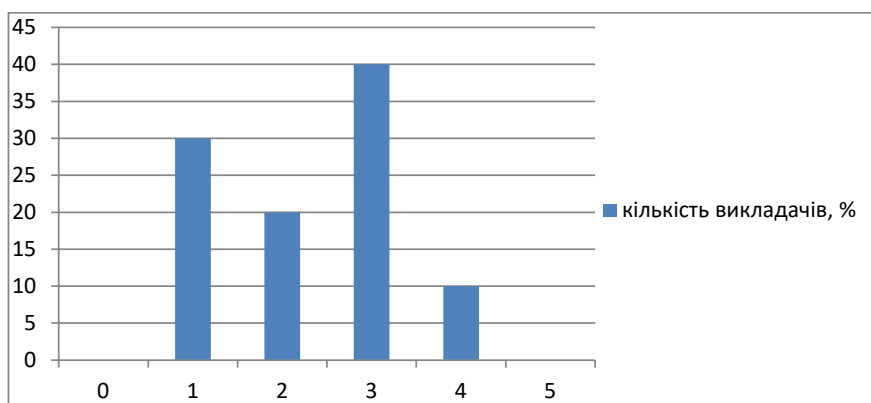

Рис. 1. Відповіді на питання «Оцініть, будь ласка, свій стан після завершення періоду дистанційного навчання»

напруги, і наприкінці вони не відчували надмірної втоми (позначка вище 3); іншій частині викладачів – 50 % – цей період дався складніше, на кінець навчального року вони відчували себе більш втомленими, ніж зазвичай (позначки нижче 5).

У другому питанні викладачам слід було оцінити, наскільки збагатився їх досвід застосування дистанційних освітніх та цифрових технологій у навчальному процесі за період вимушеного дистанційного навчання.

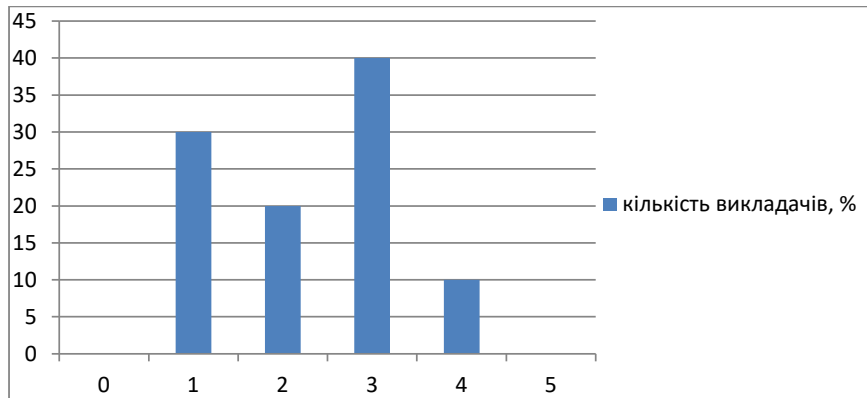

Рис. 2. Відповіді на запитання «Оцініть, будь ласка, наскільки збагатився ваш досвід застосування дистанційних освітніх технологій та цифрових технологій у навчальному процесі за період вимушеного дистанційного навчання?»

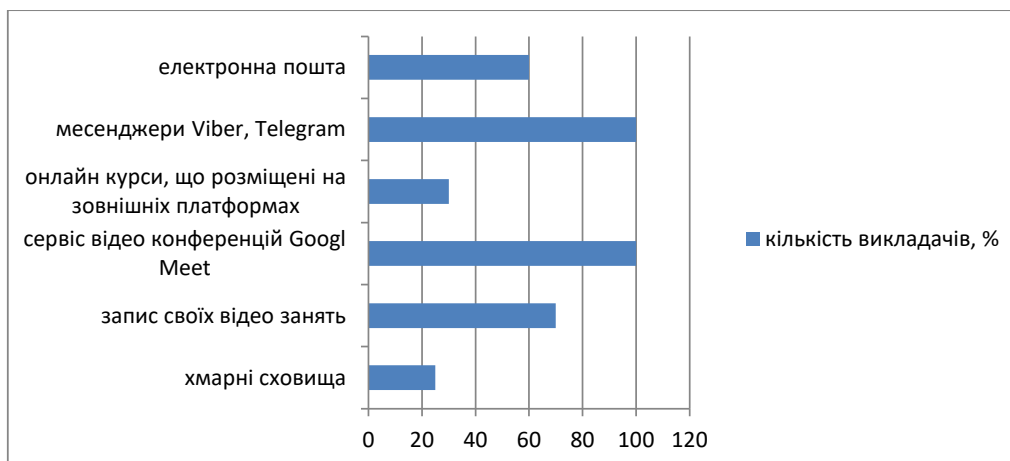

Рис. 3. Відповіді на запитання «Які нові інструменти та сервіси ви застосовували вперше у навчальному процесі у період дистанційного навчання?»

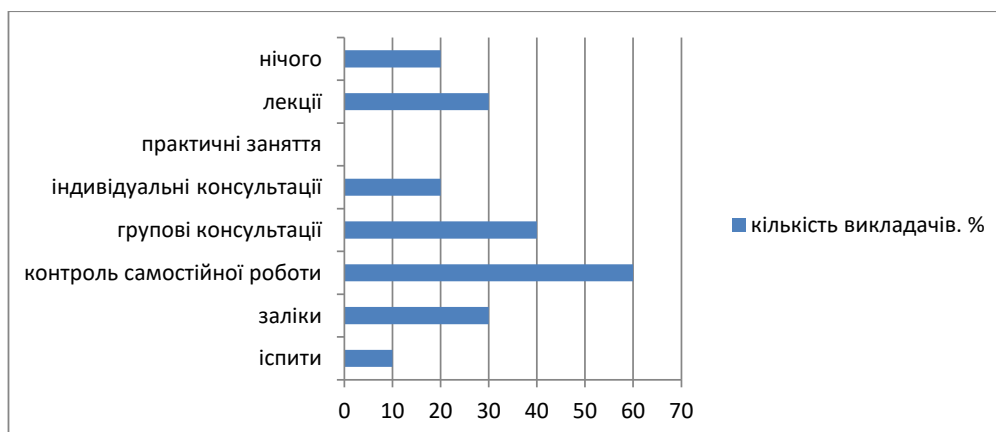

Рис. 4. Відповіді на запитання «Яку частину навчального навантаження Ви хотіли б проводити у дистанційному форматі у звичайних умовах після відміни самоізоляції?»

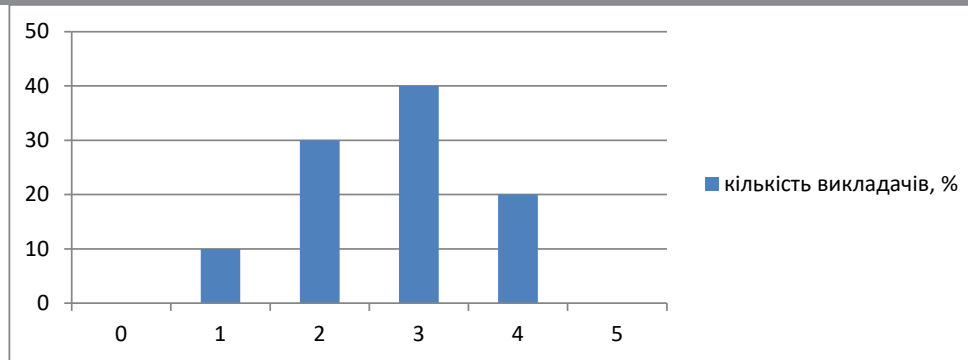

Рис. 5. Відповіді на запитання «Оцініть, будь ласка, наскільки ви задоволені досягненнями студентів у освоєнні навчального матеріалу з ваших дисциплін під час навчання у дистанційному форматі?»

Для оцінки пропонувалася шкала від 0 до 5 балів, де позначка 0 означала «Загалом, без змін», а позначка 5 – «Я багато чому навчився і тепер абсолютно підготовлений до застосування дистанційних технологій у навчальному процесі, можу навчати дистанційно». На це питання було отримано такі відповіді: 60 % викладачів оцінили свій прогрес у застосуванні нових технологій на 3 і 4 бали, найвищий бал 5 поставили собі 30% освітян.

Таким чином, більшість опитаних викладачів бачить власний прогрес у застосуванні дистанційних і цифрових технологій у навчальному процесі, пов'язаний з переходом на дистанційне навчання (рис. 2).

Мета наступного питання анкети – з'ясувати, які нові інструменти та послуги стали застосовувати викладачі у навчальному процесі у зв'язку з переходом на дистанційне навчання. Потрібно відзначити, що абсолютна більшість респондентів – 80% – освоїли нові інструменти та послуги, які дозволяли їм продовжувати навчальний процес в умовах онлайн-викладання дисциплін. 100% опитаних вперше застосували сервіси відеоконференцій Google Meet; 30% педагогів використовували онлайн-курси, розміщені на інших платформах; 100% використовували месенджери (Viber, Telegram та ін.) для комунікацій зі студентами, 70% викладачів застосовували на онлайн-навчанні запис своїх відеолекцій; 25% навчилися застосовувати можливості хмарних сховищ; 60% використовували електронну пошту для перевірки завдань (рис. 3).

Наступним було питання «Яку частину навчального навантаження ви хотіли б проводити в дистанційному форматі у звичайних умовах, після скасування самоізоляції?». На це запитання отримано наступні відповіді: 20% педагогів не хочуть використовувати дистанційний формат після скасування самоізоляції в будь-якій формі, 60% викладачів воліють проводити контроль самостійної роботи студентів у дистанційному форматі, 20% хотіли б проводити індивідуальні консультації

онлайн, 40% – групові консультації дистанційно, 30% – лекції, 30% – заліки, 10% – іспити (рис. 4). У більшості викладачів мало місце бажання – «можна проводити всі види робіт, але у поєднанні з традиційними формами».

Далі викладачів попросили оцінити, наскільки вони задоволені досягненнями студентів у засвоєнні навчального матеріалу за своїми дисциплінами під час навчання у дистанційному форматі.

Потрібно було проставити позначку за шкалою від 0 до 5, де 0 – «не задоволений (не задоволена), студенти освоїли матеріал значно гірше», 5 – «дуже задоволений (дуже задоволена), студенти освоїли матеріал значно краще», середня позначка 3 на шкалі – «без особливих змін». Відповіді з цього питання виглядають наступним чином: 40% викладачів вважає, що дистанційний формат навчання ніяк не позначився на рівні освоєння студентами їх навчальних дисциплін, в цілому задоволені результатом (позначка 4 на шкалі) – 20%, а 30% вважають, що за їх дисциплінами студенти освоїли навчальний матеріал дистанційно гірше (позначки 1 та 2). Таким чином, можна вважати, що більшість опитаних викладачів (60%) вважають, що засвоєння матеріалу відбулося без особливих змін та задоволені результатом (рис. 5).

Висновки. Більшість педагогів, які брали участь в опитуванні, визнає, що навчання на основі дистанційних освітніх та цифрових технологій у навчальному процесі цілком себе виправдало з точки зору ефективності, і загалом задоволена досягненнями студентів у освоєнні навчального матеріалу за своїми дисциплінами. Проте частина викладачів вважає, що сталося зниження рівня освоєння навчального матеріалу студентами і це тривожний індикатор, що сигналізує, що освітня система виявилася не цілком готовою до переходу на повне онлайн-навчання. Водночас забезпечення якості навчання – основна мета педагогічного процесу, яка завжди виступає на передній план. Тому в найближчій перспективі необхідно зосередити увагу на глибшому дослідженні різних аспектів реалізації дистанційного навчання (організаційних,

технічних, методичних, психологічних, тощо), розробці науково обґрунтованих способів вирішення та нейтралізації виявлених проблем, моделюванні варіантів перетворення освітньої системи в сучасних воєнних та після воєнних умовах в Україні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Sustainable higher education and Technology-Enhanced Learning / L. Daniela, A. Visvizi, C. Gutierrez-Braojos, M. Lytras // Sustainability. 2018. Vol. 10 (11). P. 3883.
2. Connell R. (2020). Reflections on COVID-19 and Education 2020 рік. URL: <https://blogs.ucl.ac.uk/ceid/2020/07/06/connell> (дата звернення 28.09.2021)
3. International Association of Universities. COVID-19: Higher Education challenges and responses (2020) URL: <https://www.iau-aiu.net/Covid-19-Higher-Education-challenges-and-responses> (дата звернення 27.12.2021)
4. Jyoti B., Ishani B. Impact of Covid-19 Pandemic on Higher Education: A Critical Review (2020). URL: <http://www.guninetwork.org/report/impact-covid-19-pandemic-higher-education-critical-review> (дата звернення 28.09.2021)
5. Miller M.D. Online Learning: Does It Work? In Minds Online: Teaching Effectively with Technology (2016). Harvard University Press, 2016. P. 19–41.
6. Сидорова Н., Доценко Ю., Думанська В., Калінін О. Переваги та недоліки дистанційного вивчення графічних дисциплін в умовах карантину. *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. Вип. 30. Том 1. Видавничий дім Гельветика, 2020. С. 142-146.